

IVO MATHÉ - ČESKÁ VIZE

(*1951) pedagog, scénárista, rektor AMU, Praha

zveřejněno v Kavárně iDNES.cz v neděli 9. srpna 2009

Můžeme se při současné úrovni globalizace vůbec takhle vymezovat? Jsme coby Češi nějak specificky definovatelní? Nedopouštíme se vědomé simplifikace kvůli pěkné věci, skvělému nápadu, zajímavému střetu názorů, několika příjemně vzrušujícím večerům, ale s rizikem značně omezené trvanlivosti výstupů?

Na můj vkus bylo jaksi „toho českého“ v Kabinetu přespříliš: zkušenost, hodnoty, vzdělanost, tvořivost, věda, vynalézavost, jazyk (nu, prosím, čeština zřejmě bez debat), média, podnikavost, krajina, myšlenky, kultura, umění, společnost, role (?) i ženy (!).

Generalizované národní charakteristiky lze snad akceptovat při vyprávění anekdot, případně při vtipné zkratce uprostřed odlehčené konverzace, ale stavět na tak křehkém základě obecněji a déle platné úvahy, zůstává plně rizik. Ostatně, podle záznamů debat v rámci „České vize“ (tak zásadní téma – vizi – jsem v úvodním výčtu opomněl...) se účastníci několikrát racionálně vrátili na zem, kde se všudypřítomnému adjektivu „český/á/é“ obratně vyhýbali.

Nevím, zda je „český“ osud natolik mimořádný, aby vyžadoval složitě konstruované definice či obzvláštní zacházení. Snad právě naopak: důsledky letitého kulturně-etnického mixu, v němž je „česká“ jen část ingrediencí, patří mezi mimořádné kvality, o něž by se během vzrušujícího „českého“ diskurzu určitě nemělo přijít. Umělé „české“ národní integraci ani jakýmsi dokola omílaným a nepopsaným „národním zájmům“ nejsem s to porozumět, natožpak se s něčím tak vzdáleným identifikovat. Nejen kvůli takzvaným národním zájmům, které se i pouhým slovním spojením chtě nechtě na dotek blíží nacionalismu a šovinismu, ale zejména zřetelnému anachronismu představ „českého“ národního státu.

Jistě se najde dostatek mistrů slova a intelektu, kteří dokážou ležérně vecpat vizi „naší společnosti“ – s drzou radostí jsem si od některých diskutujících a moderátorů vypůjčil tuhle kličku namísto „české vize“ – do desatera, dovednější třeba i do sedmera. Mezi takto obratné rozhodně nepatřím, jejich důvtip a nadání jen zdaleka uctivě obdivuji. Bližší mi je odstup a upřímná studentská reflexe, byť bych častěji našel k diskutujícím shovívavější věty. Avšak spíš z generačních, nikoli „národnostních“ motivů.

Zatímco o existenci kolektivní mentality – jako o čemkoli kolektivním – pochybuji, jistou kulturní identitu společnosti žijící v české kotlině, na Moravě a Slezsku (i to je zjednodušené) vystopovat a snad i volně pojmenovat lze. Její součástí jsou přirozeně i všichni ti, kteří se ocitli během posledních dvou stoletích v emigraci (a zpátky) – ať již z vlastní vůle či donucení. Samozřejmě i ti z nás, kteří se přistěhovali. O definici „naší“ kulturní identity se s menším i větším úspěchem pokusili různí myslitelé, za nimiž neporovnatelně zaostávám. Avšak po zkoumání jejich závěrů si dovolím tvrdit: pokud si ztrátu identity nepůsobíme sami, její hodnoty nám neodebere členství v jakémkoli uskupení, počínaje rakousko-uherskou monarchií, přes nezaviněné i zaviněné poroby v dobách diktatur, až po dobrovolné členství v Evropské unii i či třeba v Evropských spojených státech.

Nechtěl bych do upřímné snahy o formulaci desatera hodnot „české“ vize vtáhnout jakousi „körnerovskou“ skepsi, pohrdání, ba ani odměřený negativismus. Neboť jde-li o výhledy „naší společnosti“, lze s ohledem právě na současnou studentskou generaci uvažovat radostněji. Desatero bude zřejmě formulováno důstojněji, tudíž mé přání otevřít v naší kotlině okna a vyvětrat zůstane jako položka outsiderem.

ČESKÁ VIZE = deset nejdůležitějších hodnot, na kterých by měla stát budoucnost naší společnosti
KRÁTKÁ (cca 40 řádků, 1 strana A4) **ESEJ** (sloupek, črta, úvaha, reflexe, komentář, dialog, výzva, poselství, zpráva, dopis, návod, kuchařka, seznam, grafika...) formulovaná pro závěrečný díl ročního cyklu diskusí **KABINET HAVEL** – Úsvit v Čechách, který se uskuteční 19. listopadu 2009 v Brně.